

Veskuna

Setas lehmäin, setas lehmäin, etas-setas see-ee. Palmu se, Pulmu se, Pomeri see-ee. Lilja se, Leivo se, Lehikki see-ee, Kukka se, Kielio se, Kaunikki see-ee, Veskuna see-eee!

Lähtö kotilaitumilta

Näin olin oppinut Luotsin talon lehmiä huhuilemaan Riutanmäen portilla, jos ne eivät olleet näkyvissä kun niitä hain yöksi kotiin, niin kauan kun ne kävivät metsälaitumelle.

Veskuna oli karjan nuorin, hyvin kehittynyt ja täysin rus-

kea väriltään. Toiset lehmät olivat valkean ja ruskean kirjavia, kaikki Itä-Suomen nupo-kyttöjä. Siihen aikaan kuivia luumuja sanottiin veskunoiksi. Kun vasikka oli luumun värinen, siksi lie saanut Veskuna-nimen, vaikka nimi poikkesi muun karjan nimestä. Siitä kehittyi hyvälypsynen lehmä. Jo heti kolmen lypsyvuoden jälkeen sen tuotanto ylsi kantakirjavaatimuksiin ja se sai korvaansa metallisen numeronkin.

Onnelliset rauhan vuodet Kesvalahdella. Oli ruokaa eläimille kuten ihmisillekin. Lehmiä koh-

deltiin hyvin. Nehän tuottivat rahan arvoista maitoa, kermaa, vointa. Kunnes 13.3.1940 muutti kaimen. Kansa pois kodeistaan. Eläimet pakkaseen ja hankeen. Paimenet eivät voineet paljonkaan auttaa, kärsivät vaan omaa tuskaansa, lisäksi eläinten tuskaa.

Sitten kun paimenilta viikon perästä otettiin karja pois, lastattiin ne vaunuihin ja vietiin mihin vietiin. Olimme Kemin Lautiossaressa. Posti toi kevään korvalla 1941 kirjeen, jossa Kuopiossa sijaitseva lehmien kantakirjajortisto sijaitsi, tiedon että Lehikki-

lehmämme löytyisi Punkaharjulta ja Veskuna Nurmeksesta.

Lehmien etsiminen

Minun työkseni jäi lehmien haku. Minulla oli lupa myydä lehmät, jos saisin 4000 markkaa kappaleelta, muutoin oli tuotava lehmät pois. Menin ensin Punkaharjulle, löysin paikallisten avustuksella Lehikin olinpaikan. Lehmä voi hyvin. Se oli poikunut ja tehnyt Lehmis-vasikan. Se lypsi hyvin. Lehikin hoitopaikka ei halunnut siitä luopua. Se oli heidän koko elämä, perheen pään toteamuksen mukaan. Hän lupasi hankkia aamuun mennessä lehmän hinnan ja tuoda sen käteeni niin ajoissa, että ehdin määrättyyn junaan. Kuittasin rahan ja todistin Lehikin olevan hänen omansa.

Nurmekseen tultuani menin suoraan päätä asemakonttoriin tilaamaan kyytiä Veskunalle ja itselleni Kemin Lautiossaaren pysäkille. Siellä sanottiin: "Hae lehmäs. Vaunu on valmiina. Jaakkiman poika on hakemassa kahta lehmäänsä Tornioon vietäväksi. Päätet samassa vaunussa. Heinät ja kuivikkeet on jo vaunussa." Veskunan olintalon löysin taas paikallisten ihmisten neuvon mukaan. Matkaa asemalta kertyi kymmenkunta kilometriä. Mitään kyytiä ei ollut mahdollista saada. Siispä apostolin parit töihin ja jalkaa toisen eteen.

Illan suussa olin perillä. Sain käväistä hämäärässä navetassa toteamassa, että lehmä todella oli meidän Veskuna. Talossa sain yöpyä ja aamuvarhain lähdettiin matkaan. Veskuna oli laiha, vähävoimainen. Matkamme jatkui hitaasti. Lehmä kävi useamman kerran matkan aikana tien laitaan makuulle. Eräässä metsikössä näin sotilaiden liikkuvan hevosineen. Ymmärsin, että siellä täytyy olla myöskin heiniä, kun oli hevosia. Kyllä sotapojat sanoivat heiniä olevan, muttei heillä ollut lupa antaa. Monen oven takaa kuitenkin lupa heltyi, eikä se sylillinen maksanut mitään. Heinät syötyään Veskuna jaksoi kävellä asemalle.

Jaakkimalainen oli jo komeine hyväkuntoisine lehmineen paikalla. Järjestimme vaunun niin, että siinä tuo 2-3 vuorokauden matka sujuisi kommelluksitta. Minä lypsin lehmät. Jaakkimalainen haki juomaveden lehmille junan pysähdyspaikoissa. Maidon ostajia oli joka pysähdys-

paikassa. Maitorahoilla löysimme itsellemmekin jotain evästä. Kaikki hyvin Lautiossaaren pysäkillä. Siellä oli kotiväki vastassa. Olivat Kemin asemalta tiedustelleet lehmävaunun tuloa, ja tieto piti paikkansa. Jaakkimalainen lehmineen jatkoi Tornioon. Kiitelimme kovasti matkaseurasta. Meistä oli apua toisillemme.

Uusille laitumille

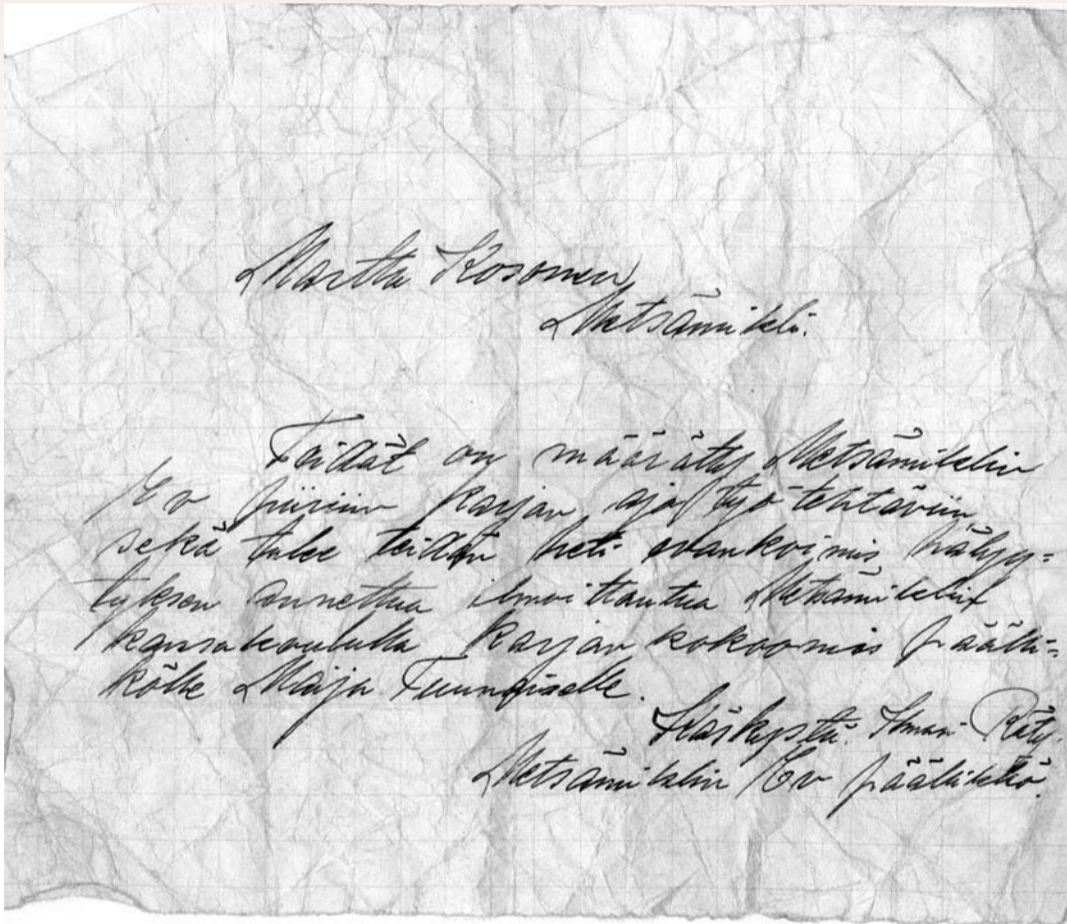
Veskuna voimistui ja lypsi taas hyvin kotihoidossa. Kulki mukana Kesvalahdelle jo syksyllä 1941. Kesvalahden aika oli kulta-aikaa ihmisille sekä karjalalle. Mutta 1944 syksyllä oli taas lähdeävä. Päämäärä oli Nivala, presidentti Kallion kotikuntana oli nimi tullut tutuksi.

Veskunaa ei kuitenkaan pantu muun karjan mukana kulkemaan. Se sai herkutella odelmappelloissa mielensä mukaan. Mutta se ymmärsi ihmetellä yksinäisyyttään. Se tuli monta kertaa päivässä ammuamaan talon pihaa päin ja katsomaan liikkuuko ihmisiä pihassa. Nähtyään liikkettä se jatkoi rauhallisesti syöntiään. Kunnes tuli viimeisen lehmävaunun Nivalaan lähdeöstä. Siihen kiirehdimme. Kuntsin rannalta tuli kaksi naista lehmineen ja minä Veskunan kanssa liityin kulkueeseen. Ihalan asemalla avovaunuissa hyvästelimme. Kuntsin rannan naiset Tilda ja Kerttu lähtivät lehmien hoitajina samassa vaunussa Nivalaan. Avovaunun laidoilla tuotiin vanerilevyjä suojaksi. Oli hyvät ilmat, ei satanut ja matka oli sujunut kommelluksitta.

Minä kävelin iltapäivällä yksin tuon kahdenkymmenen kilometrin matkan takaisin Kesvalahteen. Tie kulki osan matkaan Lumivaaran yhteismetsässä. Olin ihan halvaantumaisilani kun ajattelin mikä yhteinen omaisuus oli kaiken muun muassa jätettävä vieraille. Sinne se jäi. Mätti Lätti sentään runoili: "Oli meillä metsä ennen kaunis paikka Karjalassa..."

Kun tätä nyt kirjoitan vuonna 2004, 60 vuoden perästä, tiedän mitä sellainen metsä olisi merkinnyt. Puun hintahan on nyt aivan toinen kuin 60 vuotta sitten. Jos olisimme saaneet olla kotona, olisi joka talon pihassa pikitie ja joka emäntä kulkisi silkkipuseroissa.

Irja Ahokas, Kotka

Karjanajokäskyyn selvennys

Martta Kosonen, Metsämikli

Teidät on määrätty Metsämiklin Ev. piiriin karjanajotyötehtäviin sekä tulee teidän heti evankioimishälytyksen annettua ilmoittautua Metsämiklin kansakoululla karjanokoomispäällikölle Maija Tuunaiselle.

Käskystä Ilmari Rätty

Metsämiklin Ev. päällikkö

Lauri Rätty Jyväskylästä lähetti tämän käskykirjeen toimitukseen.

Kummunjoen koti

Minulla kyllä on selkeä mielikuva siellä asumisesta radan varrella ns. ratavartijan mökissä. Meillä oli karjana lehmä, muutama lammas, kanoja ja pirun vihainen kukko. Olisiko käynyt niin, että meillä kukon kanssa oli tullut jotakin erimielisyyttä pihapiirissä. Muille se ei vihoitellut, mutta minua se käyttäsi, tuli aina päälle kun näki minut. Kukosta täytyi luopua sen vihaisuuden vuoksi.

En jaksaa muistaa mitä vuoden aikaa on ollut, kun sieltä on lähdetty, mutta ehkä 1944, muistelen, että viimeisissä junnissa. Harmitti kun kissa jäi asemalle, kun juna lähti, eikä asialle voinut yhtään mitään. Siitä tuli kova parku ja surua riitti pitkäksi aikaa. Kamppeet, karja ja heinät kyytiin umpivaunuihin ja menoksi. Näin sitä asuttiin monta vuotta. Jonkun ajan kuluttua parani olot

senverran, että saatiin umpivaunusta tehtyä asuntovaunu, ja karja oli omassa vaunuissa.

Varmaan asumisjärjestelyissä auttoi se, että isä oli VR:llä töissä siihen aikaan sähkö- ja lennätinasentajana.

Joensuussa asuttiin sitten vähän aikaa, ja Jyväskylässä sekä lissä. Torniossa olimme, kun saksalaiset olivat siellä, ja sitten Kemissä. Ja voi, taisi niitä

paikkoja olla vielä muitakin, siitä on niin pitkä aika.

Olen nyt yrittänyt käydä Kouvolasta käsin parina kesänä Kummunjoella, mutta tuntuu, että sinne ei ole tietä. Kukaan ei tunnu tietävän koko paikasta mitään.

Tietääkseni se on Huuhmään ja Nivan välillä. Kummasta lienee lyhyempi matka. Paikka pitäisi olla Paikjärven pohjoispäässä. Isän kanssa on

sielläkin käyty verkoilla ja ravustamassa, muistelen niin.

Olen koittanut aina kysellä milloin mistäkin päin, olisiko kukaan paikasta tietoinen, mutta ainakin vielä huonolla menestyksellä.

Olisihan se mukava, jos saisi tietoa Kummunjoesta.

Orvo Hynninen, Kouvola
Tiedot toimitukseen